

ROZWÓJ KRĘGLARSTWA POZA POZNAŃSKIEM W LATACH 1957 - 1975 (III)

Kręglarstwo na Warmii i Mazurach

Pomimo że kręglarstwo na Warmii istniało już przed wojną, na żadnej z poniemieckich kręgielni nie rozwinęło się życie kręglarskie; co więcej, nie zachował się żaden z tych obiektów. Dopiero w połowie lat sześćdziesiątych Wojciech Zieliński na zlecenie Fabryki Płyt Pilśniowych i Sklejek zaprojektował i nadzorował budowę dwutorowej kręgielni asfaltowej w Rucianem-Nida. Na obiekcie tym nie rozwinęło się jednak życie sportowe, a służył on wyłącznie rozrywce i rekreacji. Próby pozyskania tego obiektu przez Pozn.Z.K. dla kręglarstwa sportowego, z powodu braku zainteresowania działaczy, kończyły się niepowodzeniem.

Dopiero z inicjatywy prezesa Ogniska TKKF "Piwosz" Włodzimierza Filipczaka (*na zdjęciu obok*) zbudowano krytą kręgielnię dwutorową o nawierzchni asfaltowej (z czasem dobudowano trzeci tor). Początkowo zadaszony był tylko rozbieg i szachownica z kręglami, z czasem stopniowo obudowano i zakryto cały obiekt płytami z tworzywa sztucznego. Umożliwiono w ten sposób wykorzystywać obiekt od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Kręgielnia była fragmentem ośrodka sportowo-rekreacyjnego zlokalizowanego przy browarze na ul. Wojska Polskiego. Jej otwarcie nastąpiło w dniu 9.11.1973 r. z udziałem reprezentantów Związku w osobach Prezesa i zawodniczki Krystyny Dudziak („Czarna Kula” P-ń).

Kręgle spotkały się z żywym zainteresowaniem nie tylko mieszkańców Olsztyna, ale także lokalnych środków masowego przekazu. Zainteresowanie to zapocentowało powołaniem przy "Piwoszu" sekcji kręglarskiej i powstaniem następnych przy innych ogniskach. Szczególnie zainteresowali się tym sportem drukarze. Na kierownika sekcji przy "Piwoszu", która przystąpiła do Pozn.Z.K. w listopadzie 1973 r., wybrano Stefana Starkowskiego.

Pierwszy turniej kręglarski w Olsztynie rozegrano 1 maja 1974 r.; wygrał go drużynowo "Piwosz" przed "Tornado", a indywidualnie Romuald Koczan. Już w okresie letnim "Piwosz" zainaugurował, ciesząc się od początku dużym powodzeniem, indywidualne i drużynowe mistrzostwa Olsztyna. Wystartowało w nich 8 męskich i 5 kobiecych czteroosobowych zespołów reprezentujących pięć ognisk TKKF. Mężczyźni grali na 60, a kobiety na 40 rzutów. Drużynowo w obu konkurencjach triumfowały zespoły "Piwosza", a indywidualnie również reprezentanci tego ogniska - Stefan Starkowski i Sabina Detnerska. Rozgrywki te kontynuowano też w latach następnych.

Pragnąc przyjąć z pomocą rozwijającemu się kręglarstwu olsztyńskiemu, we

wrześniu 1974 r. Pozn.Z.K. zorganizował w Olsztynie kurs na stopień sędziego III klasy. Ukończyło go 20 osób. Jesienią, podczas I Centralnego Kursu Sędziów Kręglarstwa Sportowego w Poznaniu, Stefan Starkowski otrzymał klasę pierwszą, dwóch kandydatów uzyskało II klasę, a 14 osobom przyznano klasę III, co zabezpieczyło właściwą obsadę sędziowską dla organizacji zawodów na tym terenie.

Wiosną 1975 r. do Związku przystąpiło Ognisko TKKF "Tornado" działające pod przewodnictwem prezesa Dunajewskiego przy Spółdzielczym Zrzeszeniu Domków Jednorodzinnych w Olsztynie.

Ciekawą inicjatywą kręglarzy olsztyńskich była impreza pod nazwą "Warmińska Wiosna Kręglarska" rozgrywana od 1975 r. W jej pierwszej edycji wystartowało 47 osób, w tym 15 kobiet. Zwyciężyli: Halina Dunajewska i Krzysztof Chodos (oboje "Tornado"). W rozegranym po raz drugi turnieju zwyciężył ponownie K. Chodos i Irena Wojtkiewicz ("Piwosz"). Rozegrano również pierwszy mecz międzynarodowy, w którym reprezentacja Olsztyna podejmowała reprezentację Cechu Piekarzy z Lipska (NRD). Na trudnych technicznie torach gospodarze nie dali gościom żadnych szans zwyciężając pewnie 1194:1140 pkt (6 x 60 rzutów).

Oprócz wymienionych do czołowych kręglarzy Olsztyna należeli: Sabina Detnerska, Alicja Starkowska, Zdzisław Polski, Stefan Starkowski, Bogdan Zimnicki (wszyscy "Piwosz") i Władysław Korejwo ("Gryf").

We wrześniu 1975 r. kluby olsztyńskie zostały włączone do nowo powołanego okręgu poznańskiego, a S. Starkowski wszedł do władz okręgu. W przeddzień powołania związku ogólnopolskiego kręglarstwo w Olsztynie, dzięki zaangażowaniu samych kręglarzy i pomocy władz Pozn.Z.K., stało na mocnych podstawach organizacyjnych. Głównymi animatorami tej działalności byli tacy działacze, jak: W. Filipczak, R. Koczan, K. Polski, S. Starkowski i inni z ognisk "Piwosz", "Gryf", "Tornado" i "Wicherek". Jedynym zarzutem, jaki można było postawić kręglarzom Olsztyna, to brak zdecydowanych działań dla utworzenia innych ośrodków kręglarskich na terenie Warmii i Mazur (choć nie można stwierdzić, że nic nie robiono w tym zakresie). Tym niemniej dynamiczny rozwój kręglarstwa w Olsztynie spowodował, że coraz częściej mówiono o budowie kręgielni z prawdziwego zdarzenia, a Związek planował utworzyć tu odrębny okręg.

Kręglarstwo w innych regionach kraju

W centrum i na wschodzie Polski rozwój kręglarstwa napotykał na szczególnie duże trudności. Próby wprowadzenia tego sportu na tym terenie były incydentalne i na ogół kończyły się niepowodzeniem. Tak było w połowie lat sześćdziesiątych, gdy Klub Sportowy "Anilana" zbudował dwutorową kręgielnię w Łodzi (projektantem i budowniczym jej był Wojciech Zieliński). Obiekt ten po krótkim okresie użytkowania dla celów rozrywkowych został zlikwidowany.

Duże zainteresowanie kręglarstwem na tym terenie, tak jak w całym kraju, wywołało działanie propagandowe Poznańskiego Związku Kręglarzy w latach siedemdziesiątych. Próby budowy kręgielni wystąpiły w wielu miejscowościach, m.in. w Białymstoku, Kielcach, Lublinie, Mielcu, Piotrkowie Trybunalskim, Warszawie, i Zębcu. Efekty tego zainteresowania, ze względu na koszt przedsięwzięcia, były niewielkie i poza kilkoma obiektami plenerowymi (Warszawa, Zalesie, Zębiec) niewiele udało się w tym zakresie uczynić. Przyczyną tego stanu był brak silniejszych tradycji kręglarskich i mała liczba działaczy.

Najlepsze warunki do uprawiania kręglarstwa zostały stworzone w Tomaszowie Mazowieckim. Jesienią 1974 r. z inicjatywy Izydora Józwicka,

absolwenta AWF w Poznaniu, wybudowano na podstawie dokumentacji otrzymanej ze Związku, dwutorową kręgielnię plenerową w ośrodku wypoczynkowym Zakładów "Chemitex-Wiston" nad Pilicą. Sekcja kręglarska utworzona przy KS "Pilica" już w 1974 r. zgłosiła swój akces do Poznańskiego Związku Kręglarzy.

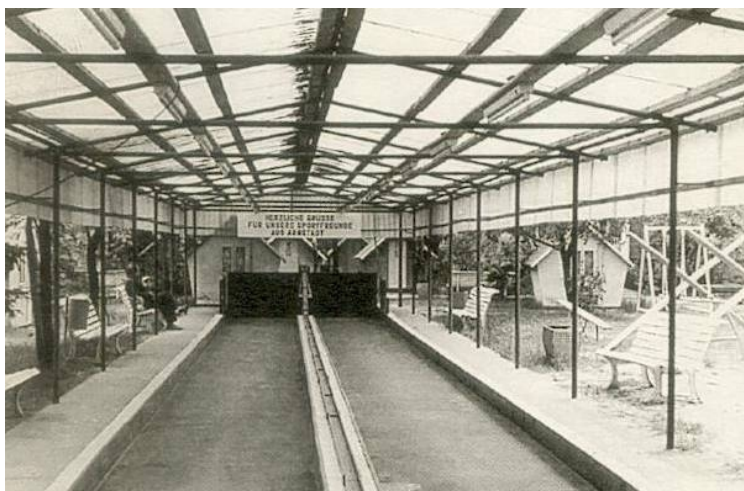
W następnym roku zawodnicy tego klubu wystartowali w II Indywidualnych Mistrzostwach Polski Juniorów, zajmując dobre pozycje. Tak rozpoczęła się, rozwijana dynamicznie w następnych latach, historia nowoczesnego kręglarstwa w Tomaszowie Mazowieckim.

Podsumowując trzeba stwierdzić, że rozwój kręglarstwa na terenach poza Wielkopolską w latach 1956 - 1975, t.j. do momentu powołania Polskiego Związku Kręglarskiego, przebiegał niejednakowo. W niektórych regionach kręglarstwo się nie przyjęło, w innych - za sprawą aktywności Poznańskiego Związku Kręglarzy, Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej oraz Rady Kultury Fizycznej i Turystyki "Kolejarz" - zostały stworzone podstawy do jego rozwoju, zwłaszcza w latach siedemdziesiątych.

Zainteresowanie budową kręgielni było bardzo duże, praktycznie w całym kraju; interesowały się tym zagadnieniem duże zakłady pracy, spółdzielnie mieszkaniowe, ośrodki sportu i rekreacji, ogniska TKKF i kluby sportowe. Dzięki akcjom Pozn.Z.K. w budowę kręgielni zaangażowali się architekci. W omawianym okresie Związek rozpropagował bardzo dużą liczbę opracowanych przez siebie uproszczonych projektów kręgielni sportowych, które rozeszły się po całym kraju. Specjalne wydawnictwo informujące o kręglarstwie i możliwościach nabycia typowej dokumentacji rozesłano do wszystkich gmin i miast w Polsce.

Oslabienie tradycji uprawiania gry w kręgle i nieprzychylny dla jej rozwoju klimat powodował, że odrodzenie zainteresowania i działalność klubów była bardzo utrudniona. Zmienne warunki ekonomiczne nie pozwalały na budowę obiektów sportowych i rekreacyjnych umożliwiających uprawianie sportu kręglarskiego na masową skalę. Podczas gdy na Zachodzie w tym okresie budowano całe kompleksy kręglarskie wyposażone w 100 (w Tokio nawet 500) torów, zaplecze gastronomiczne, gabinety odnowy i inne elementy infrastruktury, w Polsce marzeniem była kręgielnia czterotorowa. Niezyciowe przepisy, rugujące z obiektów sportowych bufety, zlikwidowały niemal zupełnie życie klubowe i mecenasów tego sportu.

Nadal w kręglarstwie polskim główną rolę odgrywały więc tradycyjne ośrodki kręglarskie, jak : Brzesko, Gostyń, Kościan, Kraków, Leszno, Śmigiel, Śrem, Ząbkowice Śl., a przede wszystkim Poznań. /CEGE/

Pierwsza kręgielnia „Pilicy” – ok. 1974 roku

Jeden z pierwszych meczy ligowych na kręgielni „Pilicy” – ok. 1975 r.

Na marginesie:

Cykl artykułów nr 1 do 38 kończy opracowaną historię polskiego kręglarstwa do czasu uznania tego sportu w Polsce i powołania Polskiego Związku Kręglarskiego w 1976 roku. Artykuły powyższe oparłem o moją dysertację doktorską napisaną pod kierunkiem prof., dr hab. Benona Woltmana z AWF w Poznaniu.

Dalszy ciąg historii polskiego kręglarstwa to historia Polskiego Związku Kręglarskiego, którą częściowo do roku 1982 opracowałem i posiadam w maszynopisie. Dzięki uprzejmości portalu kregle.net postaram się kontynuować historię zorganizowanego kręglarstwa polskiego, przepaszając z góry, że odstępstwa między publikacją poszczególnych artykułów będą znaczne, ze względu na konieczność dopracowania posiadanych materiałów. (Grzegorz Cwojdzinski)